

Elävää historiankerrontaa Velkuasta
VELKUAN SAARISTOTALO SINERVO - HANKE PRO SINERVO RY

Paavo Pietilä
Avoin keskustelutilaisuus Sinervon kahvit 12.11.2016

Avainsanat

Evakkoon Helsingistä Velkuaan; 2
Hongan Hilkan ja Laurin häistä; 13
Kelirikko; 11
Kesätoissa Palvan Pietilässä; 3
Kivirannan Kalle Talvisodassa; 8
Lottatoiminta ja työvelvollisuus; 5
Naisten asemasta sota-aikana; 3
Nurkkatansseissa Velkuanmaalla; 11
Rysäkalastuksesta; 3
Salakuljetuksesta; 13
Sisällissodan aikaan Velkuassa; 9
Sodassa kaatuneet Pursimon pojat; 10
Sota-aikaa Velkuassa; 7
Sotilaspoikana Turussa; 2
Sukujuuret Velkuassa; 1
Suojeluskuntatoiminta Velkuassa; 6
Taatin Nestori heikoilla jäillä; 11
Turun pommituksista; 7
Urheilukilpailuja Haukan kedolla; 12
Valkoisista ja punaisista; 8
Velkuan veteraanikivi, kotirintamanaiset; 3

Paavo Pietilä (PP): Minun sukujuureni ovat isänpuolelta täällä. Yksi esi-isistäni oli Mikael Lahdenranta, joka asui tuolla Salavaisilla, ja hän osti puolet Pietilän talosta, ja Kettumaan poika osti toisen puolen. Pietilän talo yhdistyi sitten Pietilän suvun omistukseen. Pietilä nimi tulee siitä, kun talon nimi oli Pietilä. Palvan kylässä oli Herrala, Riihimäki ja Pietilä. Herrala oli ensimmäinen joka tuli perintötilaksi, sitten Pietilästä tuli toinen perintötila ja Riihimäki oli viimeksi kruunun omistuksessa, perintötilaksi sekin sitten ostettiin.

Kyllikki Lehtimaa (KL): Saatiik se sit pistetyks poikki sovinnolla, kun kaks sen osti?

PP: Juu kyl see varmaan aika nätisti kävi, silloin siin oli Heikolan talo, oli Pietilän taloa vastapäätä. Jos muistat, se pikkunen kallionyppylä kun on siinä Pietilän talon edessä, niin sen ja Pietilän välissä oli Heikolan talo, ja Heikola on vieläkin Pakiniaisilla pystyssä. Se oli puolet Pietilää se Heikola. Yhteiseloa heillä oli paljon, koska olivat sukulaisia. Näitten ihmisten nimi oli Lindvall. Suku asettui Palvaan asumaan ja isoisän isän vanhanmiehen mökki on Uusitupa siinä Kunnantalon vieressä, tämä missä Lindgrenit asuu nykyään. Se oli isoisän isän rakentama talo ja siinä oli navetta ja pari lehmää. Oli hyvin tarkka mies, oli talonluovutus kirjassa merkitty pilkun tarkkaan mitä talo antaa syytinkiä tälle vanhaisännälle ja kuinka monta lehmää sai laiduntaa talon lehmien kanssa.

Minun isoisäni on syntynyt 1859 ja hän rupesi sitten pitämään taloa aikuistuttuaan ja luovutti sen talon pojalleen Viktor Valdemar Pietilälle, joka sitten ryhtyi talonpitoon ja piti sitä 1950-luvun alkuun saakka.

KL: Saik vanhin poika sen ihan ilmaseks aina [talon]?

PP: Sitä minä en tarkalleen tiedä, mutta uskoisin. Mistä hänellä niin paljon rahaa olisi voinut olla? Vaikka hän 4-5 vuotta oli Ameriikassa.

KL: Mää olen huomannu, et kyl nee kaikki sen ilmatteks saivat [talon vanhin poika] ja toiset saivat olla ilma.

PP: Nuorin tytär Laina sai Kuuselan.

KL: Nii ja lehmän.

PP: Minun isäni sai isoisän nahkalompakon, joka oli tyhjä. Se oli kun porsas, semmonen iso, paksu, nahkanen, et siinä tietysti talon varallisuus säilytettiin, ei se kyllä taskussa kannettava laitos ollu. Meitä oli neljä veljestä, kaks lähti Amerikkaan, toinen oli Valdemar, mutta hän tuli takasin sitte kun isoisä kuoli.

Osmon kohtalo oli se, että hän seilas stuertina laivalla, ja hän New Yorkin ja Englannin välillä kulki, ja sitten kun Englanti julisti Suomelle sodan 6.12.1941, itsenäisyyspäivänä siis, niin hän joutui jäämään maihin, hän olis joutunu internointileirille Englannissa, oli sotaikäyvän maan kansalainen, vaikka hän ei tainnut siitä tietääkkään, että sota oli Englannin ja Suomen välillä. Episodi tästä sodan julistamisesta, minkälainen sota Suomen ja Englannin välillä vallitsi. Silloinen Englannin pääministeri Churchill lähetti Tukholman lähetystön kautta Mannerheimille viestin ja pyysi anteeksi sodanjulistusta, hän oli siihen pakotettu. Hän kertoi siitä päivää ennen kuin se oli julkaistu, Mannerheimille, he olivat ystäviä. Siis riitaa heidän välillään ei ollut, eikä suurempaa sotatoimea Suomen ja Englannin välillä ollut. Eikä siitä mitään traumaa jäänyt kellekään.

Osmo jäi sitten Amerikkaan ja Väinö-Setä auttoi sitten hänet eteenpäin. Ja hän pärjäs siellä kun hän oli tarkka talousmies ja säännöllistä elämää vietti. Hän perusti perheen ja pärjäs, ja hänellä oli aikamoinen tilus siellä, omakotitalo Conneticutissa, Voluntown-nimisessä kaupungissa. Hän menestyi hyvin ja hänellä on kolme tytärtä ja kaikki asuvat nyt vielä Amerikoissa. Tytöt kävi täällä meilläkin Suomessa.

Niin ja sitten vielä paikallistetaan minut tänne. Niinkun sanottu, me vietettiin kesää täällä ja oltiin koltiaisina Palvassa, tutustuttiin tietysti paikallisiin oloihin. Sitten kun me asuttiin Suomenlinnassa, ja tuli talvisota, me jouduttiin jättämään Suomenlinna taaksemme ja lähtemään evakkoon. Se oli sotatoimialuetta niin se tyhjennettiin ja meillä oli kaks tuntia aikaa häipyä, ja häivyttiinkin yön pimeyteen ja Helsingin pommitusten loimuun, tulipalojen loimuun. Sitten kun talvisota oli käyty, ja rauha tehty, ja Hanko jouduttiin luovuttamaan bolševikeille, niin merivoimien esikunta muutti Turkuun ja isä oli panssarilaiva Ilmarisella silloin merenkulkumestarina tavisodan aikana, ja hänet komennettiin merivoimien esikuntaan merenkulkutoimiston päälliköksi hoitamaan merikorttiasiat, ja sitä kautta sitten hän jäi laivalta pois. Palvan poika joutui sitten merivoimiin. Tosin hän oli sitä ennen osallistunut Vapaussotaan ja Aunuksen retkelle.

Sitten meistä tuli enemmän velkualaisia kun asuttiin lähempänä. Pohjola-laiva kulki tässä Turun ja Kustavin väliä, sillä matkustettiin. Ja sitten oli Tyynelän Nestorin Maininki, mikä myöskin kulki kolmasti viikossa Turun ja Velkuan väliä.

1941 kesä sillon, kun Jatkosota alkoi, minä kun olin sotilaspoika, tai siihen aikaan oli Suojeluskunnan poikaosasto, sotilaspoikia ei silloin vielä tunnettu kun järjestöä ei oltu vielä perustettu. Olin lähettinä, ensiks olin Turun sotilaspöytäkirjojen esikunnassa lähettipoikana. Pikkusena episodina siitä ajasta, kun sota oli alkanut ja hyökkäysvaihe parhaillaan menossa, niin sotilaspastori löi sieltä pikku pojan kouraan nipun kirjeitä, niissä ei ollu postimerkkiä – hän sanoi, että vie nämä. No minä tietysti tietämättömänä pojankoltiaisena, vaikka minulla oli sotilaslakki ja kokardi ja nautin valtion päivärahaa, niin ei ollut järkeä niin paljon että minä olisin pistänyt ne postilaatikkoon, koska ne kulki ilmaseks – minä poika lähdin luuhaamaan joka osoitteeseen.

Ensimmäinen oli kadun toisella puolella, Puutarhakadulla ja siellä oli yks täti joka sai sen kirjeen käteensä.

Ne kirjeet oli ilmoituksia, että omainen oli kaatunut. No pikkunen poika joutu sen tädin halauksen, ja itkua siinä sitten, ja tätä jatkui ja, kunnes minä sitten Raunistulassa yhden puutalon yläkertaan vein kirjeen ja siellä oli äiti vastaanottamassa pienen kapalolapsen kanssa. Minä ojensin tämmösen kirjeen ja ei sillä itkulla tahtonut olla loppua, kun tämä nuori äiti itki ja me istuimme vinttikerroksen portaissa ja minä itkin hänen kanssaan täyttä päätä, ja oli minustakin aika järkyttävä kokemus. Sitten minä ajattelin, kun lopetin hommat siellä Esikunnassa ja siirryin Ilmasuojelukeskukseen palvelukseen ja toimin siellä lähettinä – 41 kesän ja pitkälle syksyyn, jopa vähän talveen saakka, kun koulut alkoi myöhässä. Se oli komennus joka kesti, sitä joutui yöpäivystämään 11-vuotiaat pojankoltiaiset, ne jotka oli lähettinä, niin meillä oli kolmevuorotyö. Yks vuoro oli aina yöllä ja jos tuli asiaa niin sieltä poika joutui juoksemaan kirjenippu kourassa. Ruissalon koulu oli yks paikka mihin mentiin ja Ruissalon koulussa ei ollut pienintäkään valoa siellä nurkilla, maailma oli pimennetty silloin, pimennysverhot oli ikkunassa, katuvalot pois ja autoissa vaan pieni valo, reikä jossain jos auton jossain näkikin, niin se oli kovaa hommaa mutta jännää.

Ja sitten -42 kesällä minulla on kirjallinen todistus siitä että olin toukokuun puolesta välistä lokakuun puoleen väliin Palvan Pietilän talossa töissä. Osallistuin kaikkiin talon töihin työtodistuksen mukaan – niin silloin kakarat joutui kaikki töihin – ei silloin kysytty, että haluatko, vaan sää menet. Ja se tuntui velvollisuudelta, se oli ihan, ei kahta kysymystäkään et olis menny. Sitten vuonna -43 kesällä niin minulla oli kolmekin työpaikkaa tarjolla, kaks oli, yks oli halkojenkuljetusta, ja yks oli Arvo Jokisen kanssa seikkailemaan Saaristo-nimisellä laivalla, he kerää maataloustuotteita saaristosta ja vie Turun Osuuskauppaan. No, ne tuntu vähän semmosilta vieraalta asioilta, ja sitten äiti kumminkin sanoi että mene Pietilään töihin, ja meninkin ja hyvä oli kun Reino sairastui, ja silloin hänellä oli vettä keuhkopussissa ja hän oli sitten puolikuntoinen ja ei siellä ollut kun Viktor Valdemar yksin miehenä, eikä Palvassa ollutkaan muita miehiä sitten ja kun Reino ja minä oltiin, käytiin sitten työmiehistä – ja Vanhantuvan Paavo oli, mutta hän kävi vaan silloin tällöin töissä. Ja silloin vielä -44 kesänä olin töissä, ja tarpeen olikin.

Tuli puheen tästä saariston tavoista ja rysäkalastuksen opastuksesta, niin olis pitäny saada filmi siitä kesäyöstä Teersalon aukolla. Oli monta rysää Palvan puolella ja Teersalon puolella, ja kaikki oli niitä vanhanaikaisia vyörysiä. Ja tämmönen vyörysä kun meni täyteen silakkaa niin se meni pohjaan, se ei ollu samanlainen, kun nämä nykyajan laatikot, että voi päältä päin tyhjentää. Ja niitä oli joka puolella – koko Teersalon aukko oli täynnä silakkaa – ja kuinka paljon sitä mahtoi mennä ohi näitten pyydysten! Kaikki rysät oli täynnä, mitä tässä Teersalon rannassa ja Palvan rannassa, ja tossa Tervan suntissa oli. Ja Pietilässä ei ollu kalastusta, mutta Tuomolassa oli, ja Tuomolan emäntä sitten hädissään puolen yön aikaan soitti Pietilän miehet apuun, kun rysät meni pohjaan, heillä oli parikin rysää. Oli merkillistä kattoa kun rysä oli täynnä kalaa ja kalat pomppi merestä ylös, kun niitä oli niin paljo, meni tästä ohi tonne Mynälahteen. No sitä tehtiin sitten vuorotahtiin, ei Viktor Valdemar vanhana miehenä ollu niin terhakka enää haavittemaan kalaa sieltä rysästä. Se oli aika keljua hommaa, kun vene keikkui, ja äijä keikkui ja haaviin piti saada kalaa ja nostettua se, ja vielä vähän valutettua sitä, ettei kaikki vesi tullu tuota noin veneen puolelle. Se otti selän päälle aika pirusti ja sitä tehtiin sitte vuorotahtiin, joka heppu aina vähän, ja siitä sitten selvittiin. Se olis ollu semmonen mahtava näky, olis tarvinnu saada ikuistettua! Sitä on vaikea kuvailla semmoista tunnelmaa, joku kaunosielu kirjailija vois sen tietysti kirjoittaa.

KL: Mut kun mä luven tätä nyt, nii ei tääl ol yhtä ainokaist naist missä, miähet on kaikki asiat hoitanu! Mää en ol täst löytäny yhtää ainoat naisen nimeä.

PP: No siihen aikaan tietysti miehet, kun tätä Suojeluskuntataloa tehtiin, niin miehet oli pääosassa, mut kyllä siel oli Lottia, kyl siel oli naisia.

KL: Ja kyllä ne emännät sanos, kun nee [miehet] lähtivät sinne kokoukseen: ”et sää päätät nyt noin” – nii mää olen kuullut tämmöst.

PP: Kyl tuota noi, niin Lotat oli niin aika vahvasti oli, täällä oli paljon Lottia ja toimintaa. Se on vaan sillä tavalla, niinkun toi Kotirintamanaisen mitali tuolla Veteraanikivessä, niin Velkuan naiset otti minuun yhteyttä siitä, et semmonen muisto täytyis saada. No minä sitten pätkäilin, että mikä se on, Kotirintamanaisen mitali, mist sen saa? Sen oikeudet oli Sotainvalidien veljesliitolla, siel oli se järjestösihteeri Saari silloin ja neuvoteltiin asia, ja sieltä tuli lupa, että sitä saa käyttää. No mistä sen saa, no sitten selvis, että se on Seinäjoen kauppaopiston rehtori joka sen on tehnyt.

AMK (Anne-Maija Kivimäki): Haluaisin kysyä tässä vaihees, että muistan kun tätä touhuttiin, sinä olit avainhenkilö siinä veteraanikivessä, niin mul oli aikasemmin se käsitys, että se oli sinä joka halusit nimenomaan sen kotirintamanaisen mitalin, että minua kiinnostais tietää, että ketkä naiset täältä oli jotka otti yhteyttä sinuun ja halusivat sen, kun mää olen aina luullut, et se oli sinun idea?

PP: Ei se ollut oikeastaan, tai siis, idea siihen että kotirintamanaista pitää muistaa, se oli näitten, siin oli Hongan Hilikka (Valtonen), niin Hilikka soitti, et sun tarttis hoitaa tää muistaminen, ja Vapalan Aune oli toinen, ja tais siinä olla muitakin.

AMK: Ja se kivi tuli sieltä Velkuanmaasta, sieltä Hongan Laurin, se Veteraanikivi...

PP: Niin se tuli sieltä Taipasniemestä, Hilikka oli taiteilijansilmällä nähny, et tommonen kivi on siellä ja on halki. Niin se sieltä rantasavesta käytiin sitten hakemassa, mut joka tapauksessa minä kävin Seinäjoelta hakemassa tältä rehtorilta sen kipsimallin, joka oli ainoa laatuaan, ainoa olemassa. Ja hän luovutti sen sitten käyttöön, anto sen minulle ja sitten siitä valettiin. Minä tilasin yhden kappaleen siitä, mutta tämä valaja tekikin kaks kappaletta siitä ja antoi toisen minulle, ja toisen kiinnitettäväks kiveen. No enhän minä sitten keksinyt muuta käyttöä sille pronssiselle mitalille kun see, että minä annoin sen sille rehtorille, joka oli tän tehny. Ja tämä alkuperäinen kipsivalos, niin sen minä toimitin Seinäjoelle Suojeluskuntamuseoon, se on siellä tämän Fanni Luukkosen huoneen seinällä. Fanni Luukkonen oli sit taas tämä Lotta Svärd -järjestön perustaja ja nokkanainen.

AMK: Mikä vuosi see oli kun tämä Veteraanikivi laitettiin?

PP: 1992.

Kirsti Martikainen (KM): Kyllä mäekin olen itse syntynyt ihan sodan... mutta muistan, olen kertonut sitä, että naiset ihan nee jotka, vaikkeivat olleet missään, vaikka mun äitini, kun oli iso talo ja isä oli sodassa niin se oli naiset ja nuoret pojat jotka oli, ne teki ne työt, piti maataloustyöt tehdä.

PP: Naiset pyöritti kotirintaman, se on harvoin myönnetty asia, täällä Velkuallakin. Ja Veteraanikivi ja kotirintamanaisen mitali siihen, niin täällä oli hyvin jyrkkää vastustusta. Se meni siihen, että minä sanoin: ”Jos ei sitä panna tähän kiveen, niin viikkoa aikaisemmin paljastetaan siinä saman kallion vieressä, sen toisen kiven, veteraanikiven puolisko pannaan pystyyn siihen ja kotirintamanaisen mitali pannaan siihen. Niin tai näin, mutta tää mitali tulee siihen.” Ja kysyin Erkki Pietilältä luvan, kun see on Pietilän maata, saako näin menetellä, ja lupa tuli, ja paikka oli selvillä, ja Aune ja Hilikka lupasivat rahottaa kaikki mitä siihen hommaan tarvitaan rahaa. Kaikki oli valmista, sitten kokouksessa, niin veteraanit taipuvat siihen et pannaan ne yhteen, ei kahta kiveä. Ja näin se sitten meni. Sitten kun oli aika ja vähän pöly laskenut tämän Veteraanikiven paljastuksen jälkeen syksymmällä niin sitten nämä kaverit, en viitsi mainita heidän nimiään, mutta tulivat sanomaan että Paavo sinä olit oikeassa.

PP: Noo, pikkusena esimerkkinä Herralan talon emäntä. Niin hänel oli kaks pientä lasta kotona, ja

hän lähti lypsämään. Mitä heil oli toistakymment lehmää, niin hänel oli Einon pomppa ja karvalakki päässä ja paljain jaloin marssi Poikolahteen hakemaan ruuhee ja soutamaan Lailuotoon, lypsi lehmät ja tuli takasi, siin oli akka kovilla. Minä tiedän kun oli itte töissä, niin kuinka paljon naiset tekivät.

KM: Ja nee oli lapset tosi pieniä silloin, Herralan lapset.

Tiina Saaresranta (TS): Mistä se mahtoi johtua sitten, että oli tällöinen vastustus, ettei sitä Kotirintamanaisten mitalia siihen?

PP: Noo kuule, rintamamiehilläkin on kaks järjestöä: Rintamaveteraanit ja Sotaveteraanit. Ne miehet, jotka ampuvat juoksuhaudassa, ne oli rintamamiehiä, mutta nee jotka kanto patruunoita tai olivat jossain muussa tehtävässä, niin nee eivät olekaan veteraaneja. Täs on veteenpiirretty viiva.

AMK: Mutta kuten sanoit, että see oli Suomen ensimmäine veteraanikivi, kun näitähän on paljon näitä veteraanikiviä...

PP: Mut missään muussa ei ole tätä [kotirintamanaisen mitalia].

AMK: Niin, mutta mää ajattelen, että see saattoi olla siitakin, että kun ei haluttu tehdä toisin kun jossain muualla on tehty.

PP: Aivan siinä oli tietysti sitäkin, että uskallus alkaa jotain uutta.

KM: Mutta hienosti tehty!

PP: Niin minä olen itte sitä mieltä, mää olen suorastaan ylpeä ittestäni, että uskalsin vastustaa näitä.

KM: Naiset oli varmaan kahdessakin mielessä ... sitten nuoremmat naiset teki näitä ilmavalvonta hommia, ja sitten talon emännät ja näin...

PP: Jos nyt ajatellaan sitä että 200 000 Lottaa, sotatoimissa, suurin osa oli rintamatehtävissä. Lotat pakkasivat kaatuneet arkkuihin, pesivät ja pakkasivat, osa oli kokonaisia ja osa paloja, niin se oli kovaa hommaa.

KL: Ei siihen kyllä joka ihminen, pärjääkkään siinä.

PP: Se varmasti vaati niiltä ihmisiltä hirveitä.

Osmo Martikainen (OM): Oli minun äitini ollu Petroskoissa, eli sen aikaisessa Äänislinnassa, sotapalveluksessa ammustehtaalla töissä.

PP: Siis kaikki oli työvelvollisia silloin, kaikki viistoista vuotta täyttäneet oli työvelvollisia ja oli pakko tehdä työtä. Esimerkiks Turussa oli Tolffaanin ammustehdas ja sitten oli Pommila siinä jokirannassa ja siellä vanhan Tampereentien varressa oli yks luola, missä oli ammustehdas. Niitä oli ympäri Suomee ja niissä tehtiin 64-tuntista viikkoa. Hienostorouva, joka ei ollut, korkeintaan kissaa silittänyt, niin pistettiin pommitehtaalle 64 tuntia viikossa. No sitten nee rupes, ne johtajat siellä tehtaassa, huomaamaan et eihän tää käy, ei muijat jaksaa. Kyl jokainen meist tietää, et jos meille sanotaan, et kävele nyt Taivassalon kirkolle, niin et sää niin reippaasti lähde, kun jos lähdet Palvan kirkolle, kun sää hiukan varoot ja menet hiljaa – kun see työteho ei ollu lainkast samanlainen, työntulos. Sitten lyhennettiin työviikkoa, työpäiviä – tulos parani, laatu koheni ja kappalemäärä nousi. Mut joka tapaukses kotirintama toimi ja teki paljon, aivan samalla tavalla kaupungissa naiset

joutuivat tehtäisiin, kun miehet oli viety sotaan, niin siellä oli monenlaisia työtehtäviä naisväellä. Ja opettajakuntaan tuli naisia, jotka eivät olleet käyneet seminaaria, vaan miehet oli poissa, niin naiset opetti ja kakarat siitähän oppi, ei seminaari ollut ainoa autuaaks tekevä asia.

Mut joka tapauksessa, jos mää nyt omaa elämäni kuvittelen sinne Suojeluskuntaan ja sota-aikaan, niin samanlaista oli kaikilla nuorilla. Osa sitten, 15-vuotta täyttäneet, kaverit joutuvat tonne Pohjoiseen tukinuittoon ja erotteluun, minunkin veljeni Pekka oli sen verran vanhempi kun minä että joutu sinne. Niin hän oli Veitsiluoto Oy:n hinaajan kansimies, hän joutu siihen tehtävään, kun veti tukkilauttoja Kemin sahoille ja puutavaratehtaille. Hän sanoi, että siellä oli yks paikka kun menivät Kemijoen suulle, tai Torniojoen suulle, niin se oli niin kapea paikka, et proomun täytyi mennä toiselta puolelta karia, joka oli joen suulla, ja hinaaja meni toiselta puolelta. Siellä kansipoika hyppäs luodolle ja kuljetti köyden toiselle puolelle, ja Pekka sanoi, kun hän pääsi sinne toiseen päähän luotoa, niin siel oli saksalainen sotilas kiväärin kanssa uhkaamassa häntä, et mitäs täällä juoksee vieraita ihmisiä, mut siinä mitään sen kummempaa mut, poika pelästy niin et muisti sen aikamiehenäkin vielä. Ja kaupunkilaispojat keksin varteen erottelemaan tukkeja, kun tukithan tulivat jokea pitkin, eivätkä ne tienneet et tässä oli Gutzeitin ja tässä Kemin tukit, vaan ne piti sortteerata jokainen omaan pilttuuseensa.

KL: Olik niis joku merkit sit?

PP: Juu kyl niis oli lyöty leimakirveellä merkit.

PP: Tää mun tarina rönsyili taas, mut jos nyt lähdetään liikkeelle täst Suojelukuntatalosta. Niin täällähän oli Lotilla ja suojeluskuntalaisilla harjoitustoimintaa, oli ampumaratoja. Velkuanmaalla tais olla yks siellä Hunkkilan mettässä, missä ammuttiin kiväärillä vähän pitempää matkaa. Tossa Torkasluodon mettässä oli palvalaisilla ampumarata, ammuttiin pienemmillä aseilla, joka tapauksessa ammuttatoimintaa oli. Jokaisella suojeluskuntalaisella oli kivääri.

AMK: Olik Salavaisilla myös oma rata?

PP: Sitä mä en tiedä, mut uskoisin.

TS: Ja minä vuosina suunnilleen oli tätä toimintaa?

PP: Suojeluskuntatoiminta alkoi täällä vuonna 1917, niin ne harjoittelut myöskin alkoivat. Muistan valokuvat, jossa Velkuan suojeluskuntalaiset olivat hyvinkin puettuina ja esiintyivät ryhdikkäinä. Ja sitten kun Suomi itsenäistyi vuonna 1917, niin silloin Suomessa oli 50 000 punakaartin, Venäjän armeijan sotilasta, osa niistä lähti kohti Venäjänmaata ja osa jäi tänne. Osa oli kurinalaisia, ja osa oli hulltioita jotka aiheuttivat sitten sekasortoa ja ryöstelyä ja muuta sen semmoista tekivät täällä. Senaatti, joka silloin vastasi Valtionneuvostoa, niin määräsi suojeluskunnat Suomen valtion viralliseksi puolustusvoimiksi. Muutakaan mahdollisuutta ei ollut, kun ei ollut sotakouluja, eikä muita kouluttajia kuin mitä suojeluskunnilla oli. Ja samaan aikaan tietysti kun Suomi heräsi, niin valveutui kansalaiset, niin perustettiin nuorisoseuroja, työväenseuroja, ja suojeluskuntia. Ihminenhan on usein sen kaltainen otus että mielellään kuuluu johonkin isompaan, jotta on enemmän. Jokainen sitten mieltymyksensä ja kaveripiirinsä mukaan siihen toimintaan, mikä oli lähinnä. Maanpuolustushenkiset kansalaiset liittyivät suojeluskuntaan ja opettelivat niitä asioita mitä maanpuolustuksessa tarvitaan. Ja sitten kun vallankumous Venäjällä oli edennyt, niin muutamia suomalaisryhmiä kiinnostasi myöskin liittyä, ryhtyä tähän vallankumoukseen.

Se tais olla Lehtinen nimeltään tämä herra, joka johti Helsingissä sikäläistä punakaartia ja aloitti kapinan 18. tammikuuta tarkoituksena yhtyä siihen vallankumoukseen, ja siitä syntyi sitten tämä kahtiajako ja vastakkainen riita, joka oli täysin tarpeeton. Kun ne vaatimukset, mitä tämä kapinallisryhmä esitti olivat Senaatin esityksinä jo Eduskunnassa annettuna ja oli käsiteltävänä, että

ne olis muutenkin menny läpille, siellä oli työaikalain korjauksia ja torpparilaki vähän päällimmäisinä. Ja nämä aiheuttivat sitten hirvityksen, joka vielä tänä päivänä näkyy, joskin hämärästi elämässä, työelämässä muutamilla työaloilla, mut se jatkuu. Esimerkkinä vain, elettiin jo 30-lukua, mutta unohdus ei ollut mikään niin, kun sukellusveneitä rakennettiin, ja panssarilaivoja, niin telakan työläiset tekivät sabotaasia, tekivät viallisia osia ja vikoja laivoihin ja niitä tarkkailemassa oli tietysti joukko miehiä, ja minun isäni joka oli ensimmäinen sukellusveneitten merenkulkumestari, niin hän oli valmistettu Vetehisen, rakennusajan valvomassa, muiden mukana oman laivansa tekoa.

Ja sitten kun Talvisota syttyi, niin silloin rintamalla lahtarin poika ja punakaartilaisen poika olivat samassa montussa ja auttoivat toinen toistaan, pelastivat toinen toistensa henkiä rinta rinnan taistelivat yhteistä vihollista vastaan. Ja silloin Mannerheim riisti, tai riisui kädestään valkoisen käsivarsinauhan, jolloin punaisten ja valkoisten eripura piti olla hävinnyt, ja päällisin puolin hävisikin.

Ja palaan tähän suojeluskuntaan taas, meillä Turussa oli niin työläisen poikia kun porvarin poikia Sotilaspoika järjestössä, ihan samalla tavalla elettiin yhdessä ja harjoiteltiin ja opeteltiin ja oltiin kavereita, mm. Bontta Wahlroos, jonka maine on yli maan kiirinyt, hän oli kansliapäällikkönä ja suuren vaikuttajana, niin hän oli yhtä aikaa sotilaspojissa kuin minäkin. Leireillä nukuttiin samassa huoneessa tai samassa teltassa ja oltiin.

TS: Minkä ikäisinä, miten nuoret pojat sai siihen sotilaspoikatoimintaan liittyä?

PP: Minä olin kymmenen vuotias, mut oli siellä joku nuorempikin. Ja sitten isommat pojat olivat ilmatorjuntatykeillä, Bontta Walhroos yhtenä. Lähettitoiminnassa oli ja sitten ilmavalvonnassa, kaikkennäköisessä toiminnassa sotilaspojat toimi. Vanhemmat suojeluskuntalaiset, jotka eivät joutuneet enää rintamalle, niin he olivat meidän ohjaajia.

TS: Mites sitten suojeluskuntatoiminta täällä Velkuassa ja Sinervon talolla?

PP: No täällähän oli toimintaa, täällä olivat myös sotilaspojat harjoittelemassa, mut täällähän ei ollut semmosta lähettitoimintaa, mutta tuolla oli Papinvuorella Palvassa ilmavalvontatorni, joka oli yhteydessä Turun ilmavalvontaan, ja täältä ilmoitettiin puhelimitse sitten jos havaittiin jotain koneita. Valvontavuoro kiersi sitten mieheltä miehelle, siel oli sotilaspojat ja vanhemmat miehet vuorotellen siellä. No se oli kylmä lautahökkeli, siel oli aika kylmä kun oli talvisodan pakkaset niin ja kova viima, niin siellä nenänpää oli hyvin äkkiä valkonen, jos ei ollu varjon puolella. Varsinaisia sotatoimiamahan ei täällä Velkualla ollut, paitsi se saksalainen miinalaiva kun oli tuolla Salavaisten ja Velkuanmaan välissä oli suojassa ankkurissa. Ja ryssä kävi vissiin pari kertaa pudottamassa pommejakin sinne, mut se oli semmosta satunnaista. Nämä saksalaiset kävivät sitten kerran, merimiehet Pietilän talossa kahvilla. Tulkkina toimi Kunstenperän nuorin tytär Reinin, kaikki tuntevat, Reinin täti. Hän oli diplomi-insinööri ja hän osas saksaa, hän toimi tulkkina. Ja muutama merimies oli sitten Pietilässä kahvilla ja söivät aina kaikki sämpylät mitä oli pöydässä, kunnes sitten kapteeni sanoi tulkin välityksellä, että jos ei tuotais enää, että he ei jaksaa. Heil oli tapana, kansallinen tapa, et lautanen syödään tyhjäksi, osoituksena siitä että maistuu. Eikä niin kuin meillä kursaillaan, ettei viimeistä kukaan ota. Se oli tietysti aika merkillistä silloin tutustua tämmöseen kulttuuriin, kun toisissa kulttuureissa taas on tapana että sää jätät lautaselle jotain, ilmoitat sillä että nyt on vatsa täynnä. Mut yhteistoimintaa silloin saksalaisten kanssa oli.